

PÁLYÁZAT! PÁLYÁZAT! PÁLYÁZAT!

Hazánk mezőgazdasága diákszemmel

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum ifjúsági pályázatának tanulságai

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum hat esztendővel ezelőtt, 1970 őszén hirdette meg első ízben az általános és középiskolás diákok részére népszerűvé vált pályázatát. Az első próbálkozás apró dolgozatok megírásával indult, „Mit láttam a Mezőgazdasági Múzeumban?” címmel, s már akkor 206-an jelentkeztek beszámolóikkal, írásaikkal. Az első sikereken felbuzdulva a múzeum vezetősége s a múzeum népművelési osztálya kiszélesítette, „Hazánk mezőgazdasága diákszemmel” című pályázatával országossá növelte a részvételt, s ahogyan múlt az idő, egyre inkább bebizonyosodott: érdemes volt minden erőfeszítés, mert népszerűsödött a pályázat és sokasodott a résztvevők száma. Míg először 47 csapat és 103 egyéni pályázó (a csapatokban résztvevők száma: 620 kisdíák) küldte be a rajzok, kézimunkák, dolgozatok sokaságát, 1972-ben már 3820 diák vett részt pályázatunkon.

Mi tette népszerűvé, és hogyan lett népszerű a „Hazánk mezőgazdasága diákszemmel” című pályázati felhívásunk?

Szerte a hazában megismosodott a honismereti munka. Százával alakultak a szakkörök, és Magyarországon — egészen jó értelemben véve — divat lett a községek, a termelőszövetkezetek, az állami gazdaságok, az iskolák múltjával foglalkozni, történetüket írásban rögzíteni. Mindenütt akadtak lelkes pedagógusok, akik munkába hívták az ifjúságot és az éltesebb korosztályt, hogy közösen felderítsék egy-egy település, intézmény hagyományait, történelmét. Kitérően illeszkedett a honismereti munkába a Magyar Mezőgazdasági Múzeum pályázata is. Az évenként jelentkező fiatal seregnek olyan feladatköröket kínált a pályázati felhívás, mint *Földművelés nagypám korában; Kihaló foglalkozások, kivesző mesterségek; Termelőszövetkezetünk története; Falunk múltja, története*; stb. Ezeknek a dolgozatoknak megírásakor mód és alkalom nyílt arra, hogy a középiskolás diákok belekóstoljanak a kutatómunkába, sőt közülük néhányan már diákkorban megalapozzák távolabbi életcéljukat. A szakmai jellegű feladatkörök is elősegítették az elmélyedést, a hagyománykutatást, a szájhagyományokban megőrzött szokások gyűjtését, hiszen olyan témákkal birkóztak a többi között, mint a kender feldolgozásának története.

Hat esztendő alatt 15—18 ezer diákot mozgósított a pályázati felhívás, és rendkívül nagy jelentőségű, hogy a pályázók közül számosan Budapestről mentek vidékre — rokonokhoz, ismerősökhöz — az alapanyag összeszedésére. Az elmúlt esztendő módot és alkalmat adott a történelmi múlt kutatására is. *II. Rákóczi Ferenc* születésének 300. évfordulója alkalmából a pályázati felhívás külön arra is ráirányította a figyelmet, hogy milyen mezőgazdasági intézményeket, szövetkezeteket neveztek el a nagy fejedelemtől, s ott hogyan ápolják, hogyan gondozzák névadójuk emlékét.

A pályázók közül sokan rajzokkal, apró festményekkel, kézimunkákkal igyekeztek nevet szerezni maguknak, illetve arra törekedtek, hogy a megrendezett kiállításon szerepeljen a munkájuk. A pályázat eredményhirdetésének napján a Magyar Mezőgazdasági múzeum látlatot nyit „a kis művészi alkotásokból,” hogy szülők, nevelők, látogatók együtt örvezhessenek a szép, színes munkáknak. A diákpályázatokból hat esztendő alatt olyan értékes anyag gyűlt össze a múzeumban, hogy — megfelelő válogatással — külföldön is bemutatjuk a legsikeresebb pályaműveket.

Az általános iskolás diákok figyelme akaratlanul is a mezőgazdaság irányába fordítódik, amikor élményeket keresnek témáik megoldásához. Még a városi gyerekek számára is rendkívül jelentős egy-egy frissen látott élménykör kivetítése, hiszen a Budapesten felnövekvő fiatalok között sokan vannak, akik az állatkerti séták során előbb ismerkednek meg a vadállatokkal, mint mezőgazdasági haszonállatainkkal. Nagyon fontos szerepet játszanak a pályamunkák elkészítésében a szakkörök és a szakcsoportok, mert ezek keretében a nevelők meg tudják osztani a feladatokat, hogy

az ügyeskezők rajzokkal, kézimunkákkal jeleskedjenek, a kiváló dolgozatírók pedig a gyűjtés-feldolgozás munkájában vegyenek részt. Meghatározó is lehet egy-egy gyermek számára a pályázatokon való részvétel, közülük bizonyára sokan igazodnak a mezőgazdasági szakközépiskolák irányába, hogy ott folytassák tanulmányaikat.

Az elmúlt évek során a Mezőgazdasági Múzeum adattára éppen a gyermekpályázatok rendkívül sokrétű, sokszínű anyagfeldolgozása nyomán bővült és gyarapodott. A beérkezett dolgozatokat ugyanis a múzeum adattára megőrzi, hiszen néhány évtized múlva fontos tudományos kutatásokhoz tudnak adatokat szolgáltatni a sikeres résztvevők. A magyar mezőgazdaság az elmúlt negyedszázad alatt eszközeiben megújult, átváltozott. Az egykor korszerűnek számító eszközök, gépek múzeumba vagy lerakóhelyre kerültek, hiszen a termelési rendszerek korában többé nincs rájuk szükség. A kihalt foglalkozásokkal, a régi mesterségekkel ugyancsak lomtárba kerülnek az ősi szerszámok, s lassan a nevük is kihull az emlékezetből. A pályázók jórésze rendkívül leleményesen, okosan komoly gondot fordított arra, hogy fölgyűjtse a régi használati szerszámok nevét, sőt igen gyakran rajzokkal, fényképekkel „jelenítették meg” dolgozatukban a szóbanforgó eszközöket. Egyben tehát nyelvművelést is végeztek, nagyon sokan pedig olyan dűlőneveket, határrészt elnevezéseket is fölleltek, amelyek az egykori barázdák összeszántása után kihullanak az emberi emlékezetből. Megőrzésüket, éppen a diáknyomozások segíthetik elő, hiszen az anyaggyűjtés közben mindig megtalálják az utat a legidősebb nemzedékhez, akik pontosan tudják és ismerik a régi elnevezéseket.

Valóságos kis hadsereg az a 15—18 ezres lélekszám, amely a gazdagodó, szénesedő pályamunkákban egyre értékesebbé tette a múzeum elképzelését. A tanulóifjúság mellett a tanárokat, illetve tanári testületeket is megmozgatja és megmozgatja a diákpályázat, hiszen az első értékelést a szaktanárok adják: beküldés előtt valamennyi pályamunkát be kell mutatniuk az iskolában. Az első években társadalmi többletmunkában végeztek a szaktanárok a diákok eligazítását, de már harmadik esztendője a legeredményesebb tanári munkák is komoly jutalmat kaptak. A pályázatok díjazásába — amikor egy-egy évben 250—350 tanuló, s 10—12 tanár kapott értékes jutalmat — bekapcsolódott a Magyar Mezőgazdasági Múzeum országos szervezésű társadalmi egyesülete, a Múzeum Baráti Kör is. Ez a csaknem másfél évtizedes taglétszámot számláló egyesület — amelynek tagjai mezőgazdasági egyetemek, főiskolák, szakiskolák hallgatói, oktatói, illetőleg tsz-ek, állami gazdaságok, intézmények dolgozói és vezetői — igyekezett népszerűsíteni a diákpályázatokat, hiszen ez egyben saját céljainak megvalósítását is jelenti. A Baráti Kör bekapcsolódásával olyan városokban is sikerült mozgósítani az ifjúságot a pályázatokon való részvételre, ahol addig nem ismerték előnyeit és a jelentőségét. Az egyesület vezetősége — ki-ki a maga munkaterületén — elősegítette, hogy az elméleti kutatásokat anyaggyűjtés is kövesse, így egy-egy csoport maketteket küldött a pályázatra, s ezzel a múzeum eszköztörténeti anyagát gyarapította. Hároméves működése során a Baráti Kör számszerint 12 területi baráti körénél kezdeményezte új kutatási területek bekapcsolását, s kis helytörténeti gyűjtemények létesítését. A munka tehát kiteljesedett. 1973 óta az ország különböző városaiban és falvaiban gyűjtemények, emlékházak, emlékmúzeumok születtek a helyi kezdeményezés nyomán, hogy a régi értékek közös gazdára találjanak, s ne kallódjanak el. Ebben a munkában is az ifjúságé a döntő szerep, ők azok, akik leghamarabb észreveszik a pusztulásra ítélt mezőgazdasági eszközöket, tárgyakat, vagy éppen az eltűnő okmányokat, és gondosan begyűjtve, restaurálva megőrzik a következő nemzedék számára. Ez a kezdeményezés nem azt kívánja elérni, hogy új múzeumok szülessenek Magyarországon valamennyi községében; de hogy egy-egy táj, néprajzilag jellegzetes országrész a helyszínen őrizze meg legfőbb kincsét, ez mindenképpen honismereti feladat.

Gyakran emlegetjük, hogy századunk utolsó negyede — a fölgyorsult idő kora — nem kegyelmez az ócskaságoknak, régiségeknek, az avult értékeknek. Szomorú valóság, hogy egy-egy néprajzilag, vagy művészettörténetileg fontos tájegységünk legszebb és legértékesebb kincsei „kivándoroltak”. Avatatlanok kezébe került sok olyan használati eszköz, amely a letűnt korokból maradt ránk. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Baráti Köre megalakulása során céljai közé sorolta az eszköztörténeti gyűjtőmozgalom kiszélesítését, és akár anyagi segítséggel is előmozdítja, hogy a helyi emlékszóban a jövő számára megmaradjon a legszebb, a legjellegzetesebb gyűjtemény. Hiszen a szabadtéri múzeumok nem tudnak helyet adni minden fellelhetőnek. A régi épületek és építmények veszteség, romlás nélkül nem szállíthatók mindenfelől Szentendrére vagy más szabadtéri múzeumba, de azért szükséges, hogy valahol meg-

maradjanak. Ebben a felfedező munkában — illetve megmentő akcióban — nyújthatnak segítséget a területi Baráti Körök.

Hat év alatt nagyot lépett előre a Magyar Mezőgazdasági Múzeum a diákpályázatok meghirdetése, annak tartalmi bővítése terén. Az egykor gyéribben látogatott múzeumot mostanában évente kétszázezren látogatják, és kilépve a Vajdahunyad vár klasszikus falai közül, gyűjteményét, kincseit sokfelé el tudta vinni az országba, éppen az említett társadalmi segítség eredményeként. A leglelkesebb hívek mégis az ifjak közül kerülhetnek ki, akiket egy-egy pályázat sikere, élménye ideköt a múzeumhoz és lassanként bekapcsol a társadalmi munkába is. Így terebélyesedik a múzeumi munka honismereti feladatá, s így nevelünk — minden különösebb erőfeszítés nélkül — hazájukat jobban, tartalmasabban szerető embereket.

Fábián Gyula

Krónikairó Pályázat Heves megyében

a KISZ megalakulásának évfordulójára
(1957—1977)

A hagyományok adják meg a közösségek életének színét, jellegét. A múlt példái, a tegnap eseményei ma is útbaigazítók lehetnek. Ismeritek-e mozgalmi életünk hagyományait, saját közösségek történetét, munkahelyetek, iskolátok ifjúsági mozgalmanak múltját? Milyen akciókkal mozgósították a KISZ szervei az 50-es évek végén, a 60-as években az alapszervezeteket, milyen helyi kezdeményezések voltak? Hogyan alakultak, milyen programmal indultak a lakóterületek első ifjúsági klubjai?

Kutassátok saját közösségek múltját! Induljatok a Hazafias Népfrent megyei Elnöksége és a KISZ Heves megyei Bizottsága által meghirdetett krónikairó pályázaton!

Fiatalok, ifjúkommunisták!

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség újjáalakulása évfordulója alkalmából a KISZ Heves megyei Bizottsága és a Hazafias Népfrent Heves megyei Elnöksége krónikairó pályázatot hirdet. A pályázat célja, hogy a KISZ-szervezetek, ifjúsági klubok, brigádok, a fiatalok feldolgozzák saját közösségük történetét, munkahelyük, iskolájuk, lakóterületük ifjúsági mozgalmanak múltját, az ifjúsági szövetség munkájának emlékeit 1957. március 21-től napjainkig.

E munka segítségével megismerkedünk szövetségünk történetével, ápoljuk az elmúlt évek hagyományait, tapasztalatait, hasznosítjuk a jelen feladatainak megvalósítása érdekében.

A pályázaton minden ifjúsági közösség, KISZ-tag és KISZ-en kívüli fiatal részt vehet.

A pályaműveket 1977. február 11-ig kérjük beküldeni a KISZ Heves megyei Bizottságára. (Eger, Szabadság tér 7.) *Eredményhirdetés: 1977. március 21-én.*

Hazafias Népfrent Heves megyei
Elnöksége

Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség
Heves megyei Bizottsága

Csengettyús forma (Szilágysámsond)

TARTALOM

	Mocsáry Lajos hitvallása (<i>Dr. Hanák Péter</i>)	3	
	Természetjárás és honismeret (<i>Dr. Szamosújvári Sándor</i>)	6	6
KRÓNIKA	<i>Az ifjúság a honismereti mozgalomban</i>		
	A X. Országos Ifjúsági Honismereti Tábor (<i>Dr. Bellon Tibor</i>)	12	9
	Úttörő népművészek tábora Csillebércen	14	
	Az I. Nógrádi Ifjúsági Honismereti Tábor	14	
	„Eletem legtermékenyebb szakasza volt...” (<i>Köszegfalvi Ferenc</i>)	18	18
	Népművészeti tanácskozások Kaposvárott és Szekszárdon (<i>Olsvai Imre</i>)	20	
	Dabas környékének természeti értékei (<i>Németh Ferenc</i>)	21	
	Szocialista brigádnaplók vezetőinek tanácskozása a pécsi Kesztyűgyárban (—n—é)	23	
ÉVFORDULÓINK			
	Berzsenyi emlékünnepek Vas megyében (<i>Szabó József</i>)	24	
	Mi történt 1697 nyarán Tokaj-Hegyalján? (<i>Szikora Marianna</i>)	27	27
	Czuczor Gergely emlékének ápolása (<i>Dr. Szele Lajos</i>)	33	
SZAKKÖRÖK, BARÁTI KÖRÖK			
	A Szalkaszentmártoni Petőfi Sándor Emlékmúzeum Baráti Köre (<i>Majsai Károly</i>)	34	
	Híradás az Angyalföldi Helytörténeti Klub munkájáról (<i>Jelenics József</i>)	36	
	Iskolamúzeum Csongrádon (<i>Gát László</i>)	38	
	Honismereti szakkör Alsóságon (<i>Zongor Ferenc</i>)	40	
TERMÉS			
	Hogyan fejlődött a sütőipar nagyiparrá? (<i>Berey Katalin</i>)	44	44
HONISMERETI OLVASÓKÖNYV			
	Az aradi vértanúk és az önkéntes gyűjtőmozgalom (<i>Sándor István</i>)	47	
	A pozsonyi Toldy Kör tevékenységéről (<i>Vörösmarty Géza</i>)	50	50
	Még egyszer a székely vértanúkról (<i>Bodor György</i>)	51	
KÖNYVESPOLC			
	Kalendáriumok a szomszédságból (Ism.: <i>Dr. Csulák Mihály</i>)	53	53
	Békés megye 1944—45-ben (Ism.: <i>Oltvai Ferenc</i>)	54	
	Fehér Zoltán: Bátya néphite (Ism.: <i>Dr. Vajkai Aurél</i>)	56	56
	Cserey József: Kalocsai kertek alatt... (Ism.: <i>Fehér Anikó</i>)	58	58
GYŪJTÉSI ÚTMUTATÓK			
	Babonás történetek gyűjtése (<i>Morvay Péter</i>)	59	
PÁLYAZAT! PÁLYAZAT! PÁLYAZAT!			
	Hazánk mezőgazdasága diákszemmel (<i>Fábián Gyula</i>)	61	61
	Krónikairó pályázat Heves megyében	63	

MUNKATÁRSAINK

Bellon Tibor dr., múzeumigazgató, Karcag — **Berey Katalin**, tervezőmérnök, Bp. — **Bodor György dr.**, ny. jogtanácsos, Bp. — **Csulák Mihály dr.**, az Országos Pedagógiai Könyvtár tudományos főmunkatársa, Bp. — **Fábián Gyula**, a Magyar Vízügyi Múzeum igazgatóhelyettese, Bp. — **Fehér Anikó** főiskolai hallgató, Bp. — **Gát László** iskolaigazgató-helyettes, Csongrád — **Hanák Péter dr.**, az MTA Történettudományi Intézetének osztályvezetője, Bp. — **Jelenics József** tanár, Bp. — **Kapros Márta** muzeológus, Salgótarján — **Köszegfalvi Ferenc** könyvtáros, Hódmezővásárhely — **Leblancné Kelemen Mária** levéltáros, Salgótarján — **Majsai Károly** múzeumigazgató, Szalkaszentmárton — **Morvay Péter dr.**, a Néprajzi Múzeum ny. osztályvezetőhelyettese, Bp. — **Nagy Sándorné**, az SZMT Oktatási Központjának vezetője, Pécs — **Németh Ferenc**, a Természetudományi Múzeum tud. segédmunkatársa, Bp. — **Olsvai Imre**, az MTA Zeneudományi Intézetének munkatársa, Bp. — **Oltvai Ferenc** ny. levéltárigazgató, Szeged — **Sándor István dr.** ny. könyvtárvezető, Bp. — **Szabó József** ny. iskolaigazgató-helyettes, Bük — **Szamosújvári Sándor dr.** gyakorlóiskolai vezető tanár, Debrecen — **Szele Lajos dr.** osztályvezető, Bp. — **Szikora Marianna** gimn. tanuló, Bp. — **Szűcs László** múzeumi előadó, Salgótarján — **Vajkai Aurél dr.** ny. múzeumigazgató, Balatonalmádi — **Vörösmarty Géza** publicista, Pozsony — **Zongor Ferenc** ny. iskolaigazgató, Celldömölk.

